

เทศกาลดอกซากุระในประเทศญี่ปุ่น

.....ระพี สาคริก

ซากุระ เป็นต้นไม้ดอกไม้ที่สร้างความรู้สึกเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งให้แก่ประเทศญี่ปุ่น ดังลึกลงในความรู้สึกภาคภูมิใจในความมีคุณค่าอันสวยงามและละเอียดอ่อนของทรัพยากรธรรมชาติแก่คนญี่ปุ่นเอง และความรู้สึกตื่นเต้นตลอดจนนิยมชมชื่นในความสวยงามสดงงามของความเป็นผืนแผ่นดินญี่ปุ่นให้แก่บรรดาชาวต่างประเทศที่ไปทัศนศึกษา ในช่วงเวลาของการเริ่มต้นฤดูร้อนของแต่ละปี ต้นซากุระซึ่งทิ้งใบโดยสิ้นเชิงมาตั้งแต่ฤดูหนาวจะผลิதாகอก และบานสพรั่งเต็มต้น กระจัดกระจายอยู่ในบรรยากาศธรรมชาติของประเทศญี่ปุ่นแทบทุกหนทุกแห่ง.

สัญลักษณ์ธรรมชาติเช่นนี้ ย่อมมีผลกระทบบ่อจิตใจคน หลังจากผ่านฤดูหนาวที่เย็นจัด และสายตาจำเจอยู่กับต้นไม้เป็นจำนวนมากซึ่งปราศจากใบอันสดใส เขียวฉ่ำ มาสู่มรรยาอากาศใหม่ของแต่ละปี ที่หลากสีด้วยดอกไม้ และเสมือนเตือนสติคนถึงกาลเวลาซึ่งผ่านพ้นมาอีกปีหนึ่งอย่างไม่มีการหยุดหรือใครคนใดเลย คนญี่ปุ่นต่างก็ทราบกันดีว่า การบานของดอกซากุระนั้น จะโล่มาจากส่วนที่อุ่นเร็วกว่าของบรรยากาศ ดังนั้นคนในภาคใต้ของประเทศจึงมีโอกาสได้เห็นและชื่นชมความงามอย่างตื่นตาตื่นใจของดอกซากุระก่อนคนในภาคเหนือ.

ในคานาวิชาการพฤกษศาสตร์ ซากุระเป็นต้นไม้ในสกุล "พรุณัส" (Prunus) เช่นเดียวกับแอปเปิ้ล และท้อหรือพีช อันถือเป็นพันธุ์ไม้เมืองหนาว ในช่วงเวลาที่ไม่มีดอก ก็ใช้เป็นต้นไม้ประดับและให้ร่มเงาตามข้างถนน ตามสวน และกระจัดกระจายอยู่ตามธรรมชาติทั่วไป เพื่อนักพฤกษศาสตร์คนหนึ่ง กล่าวกับผู้เขียนเรื่องนี้ว่า ในประเทศญี่ปุ่น มีต้นไม้ในสกุลซากุระอยู่มากมายเป็นเรือนร้อยชนิด คนญี่ปุ่นทั่ว ๆ ไปมีความรู้สึกอย่างกว้าง ๆ ว่า จำพวกหนึ่งมีดอกบานในขณะที่ยังไม่แตกใบอ่อน อีกจำพวกหนึ่งดอกบานหลังจากแตกใบอ่อนพอสมควรแล้ว จึงดูเสมือนมีใบแซมดอกประปรายอยู่ด้วย สีของดอก มีตั้งแต่สีม่วงชมพูไปจนถึงใกล้สีขาวสุดแต่ชนิด.

การบานของดอกซากุระโดยทั่ว ๆ ไป ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติของประเทศญี่ปุ่นนั้น จะโล่มาจากต้นเคียนเมษายนไปจนถึงกลางเดือน และอาจถึงปลายเดือนในเขตหนาวจัดซึ่งอุณหภูมิอุ่นช้ากว่า.

การจัดงานกิจกรรมฉลองเทศกาลดอกซากุระบาน เป็นประเพณีที่บางบ้านหนึ่งของญี่ปุ่นที่ใช้โอกาสการเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศธรรมชาติในรอบปีให้บังเกิดประโยชน์แก่จิตใจ ผู้เขียนได้มีโอกาสไปเที่ยวชมงานนี้ในหมู่บ้าน อิชุโคเก็น (Izu Kogen) ซึ่งอยู่ในเขตเมือง อโตะ ซึ่งความจริงแล้ว แม้นในกรุงโตเกียวก็มีการจัดงานนี้ แต่ผู้เขียนได้ให้ความสนใจไปเที่ยวงานในชนบทมากกว่างานในกรุง.

ตำบล อิชุโคเก็น เป็นตำบลเล็ก ๆ อยู่ในบริเวณแหลมอิชุเพ็นนินซุลา ภูมิประเทศเป็นเนินและภูเขา มีผู้คนไม่มากนัก ถนนหนทาง และหมู่บ้านจำนวนไม่น้อยอยู่บนเนินและไหล่เขา ท่ามกลางบรรยากาศที่สงบ และร่มเย็น ถนนบางสายใช้ต้นซากุระปลูกเป็นต้นไม้ข้างถนน มีระยะทางยาวพอสมควร บนไหล่ถนนมีทางเดินเท้าคอนกรีต ไม่กว้างนัก จึงไม่มีผลทำลายสภาพพื้นดินและหน้าตามธรรมชาติจนแข็งเกินไป.

อนึ่ง ในช่วงเทศกาลดอกซากุระบาน หากนั่งรถไปตามถนนหนทางที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณซึ่งมีความสงบของบรรยากาศ เช่นตามหมู่บ้านในชนบท มักจะได้พบเห็นครอบครัว กลุ่มเพื่อนฝูงคนญี่ปุ่น นั่งล้อมวงตามใต้ต้นซากุระที่ดอกกำลังบานสพรั่ง สนทนา รับประทานอาหาร และเครื่องดื่มกันอย่างสนิทสนม ภาพเช่นนี้สามารถเห็นได้ทั่ว ๆ ไปไม่เฉพาะแต่ภายในบริเวณงาน.

งานที่ผู้เขียนและคณะได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมนั้น ได้จัดขึ้นอย่างไม่เป็นพิธีการ ในวันที่ 6 เมษายน 2528 โดยใช้ลานจอดรถหน้าโรงแรมไม้ใหญ่ในหมู่บ้าน โดยมีถนนสองสายพุ่มมารวมกันณบริเวณนี้ และถนนดังกล่าว เป็นถนนที่มีต้นซากุระกำลังดอกบานสพรั่งอยู่สองข้างทางเป็นระยะทางยาวพอสมควร

ก่อนหน้าวันงานหนึ่งวัน ผู้เขียนและคณะได้ถูกนำไปชมถนนเส้นดังกล่าวนี้ในยามค่ำคืน ได้พบว่า ต้นซากุระที่กำลังมีดอกกำลังกล่าว ถูกชาวบ้านนำเอาประทีปโคมไฟมาแขวนประดับไว้ตามต้นไม้ทั้งสองฟากถนนตลอดระยะทาง

ในช่วงบ่ายของวันงาน คือ วันที่ 6 เมษายน 2528 เราทั้งคณะได้เดินทางไปยังงานนี้ แม้ว่าจะมีแสงแดดที่อ่อนและค่อนข้างอุ่น แต่บรรยากาศทั่ว ๆ ไปก็ยังเย็นพอสมควร ผู้ไปเที่ยวงานจึงนิยมสวมใส่เสื้อผ้านอกข้างหนาวกว่าปรกติเล็กน้อย บรรยากาศทั่ว ๆ ไป มีความเป็นกันเอง ปราศจากพิธีการใด ๆ ทำให้ผู้ไปเที่ยวงาน รู้สึกว่า เป็นการไปพักผ่อน แต่มีสิ่งเสริมความรู้แทรกอยู่ด้วยพอสมควร สำหรับผู้ที่สามารถรู้สึกได้.

สิ่งหนึ่งซึ่งผู้เขียนเกิดความรู้สึกค่อนข้างชัดเจนก็คือ เห็นว่า สาระในงานนี้ สะท้อนภาพเน้นการส่งเสริมสิ่งที่มีสาระสำคัญอย่างน้อยสองประการ คือ การส่งเสริมการเกษตรประการหนึ่ง กับการส่งเสริมชีวิตเด็กอีกประการหนึ่ง และตามมากับการส่งเสริมความรักต้นไม้และรักธรรมชาติ.

มีการนำเอาผลิตภัณฑ์การเกษตรในท้องถิ่นนั้น ๆ มาจำหน่าย เช่นพืชผักสด เมล็ดพันธุ์พืชผักและดอกไม้ และยังมีจำหน่ายของสดสำเร็จรูป เช่น ข้าวโพดย่างสด ๆ เนื้อหอมสด ๆ มีเตาถ่านขนาดเล็ก ๆ วางบนเสื่อให้สามารถนั่งล้อมวงย่างด้วยมือเองโดยมีน้ำจิ้มไว้ให้.

ที่แผงจำหน่ายต้นไม้ ก็มีต้นซากุระที่กำลังมีดอก ต้นเล็ก ๆ ใส่กระถางนำมาจำหน่าย และยังมีต้นไม้ดอกไม้ประดับ เครื่องมือทำสวนเบ็ดเตล็ดจำหน่ายให้แก่ผู้มาเที่ยวงานได้ซื้อด้วย.

ในคานเด็กนั้น มีของเล่น อาหารเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สวย ๆ งาม ๆ สำหรับเด็ก ๆ จำหน่ายทั่ว ๆ ไป มีเด็ก ๆ ทั้งที่เป็นเด็กเล็กมากับทางบ้าน และเด็กค่อนข้างโต มาเที่ยวงานมากพอสมควร มีโรงมหรสพกลางแปลงหนึ่งโรง มีการแสดงพื้นเมืองให้คนชมเป็นระยะ ๆ ส่วนคนดูก็มีเสื่อปูนั่งกลางแปลงกันอย่างง่าย ๆ

สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ ภายในบริเวณงาน ไม่มีพิธีการจำหน่ายสินค้าด้วยเชิงการพาณิชย์ และไม่มีการค้ำสุราหรือน้ำมันเมาอะไรเลย.

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เขาได้ใช้โอกาสที่มีผลสะท้อนการเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมปฏิบัติอันมีผลทำให้เกิดความ

ประทับใจใจด้วยดอกไม้สวยงามในรอบปี ไล่ประเด็นซึ่งทำให้เกิดความสนใจร่วมกันในการพัฒนา คือ ประเด็น การพัฒนาการเกษตรและการพัฒนาเด็ก อย่างน่าสนใจ.

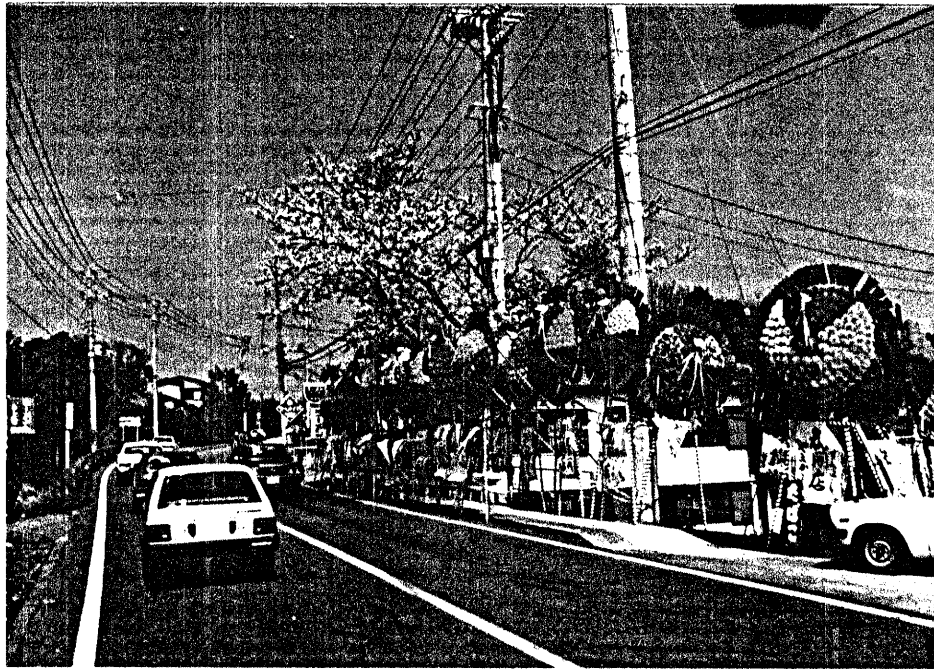
ผู้เขียนใช้เวลาที่มีอยู่ไม่มากนัก เดินเรื่อย ๆ ไปตามทางเท้าริมถนนสายที่มีต้นซากุระกำลังออกดอกบานสพรั่ง อยู่สองข้างทาง มีประชาชนเดินหลังไหลทั้งไปและกลับเป็นระยะทางยาวพอสมควร แต่ก็ปราศจากความรีบร้อน ใด ๆ และไม่เบียดเสียดกันมากนัก ได้พบว่า ลึกเข้าไปจากริมถนนด้านหนึ่งซึ่งเป็นบริเวณที่โล่ง ถูกวางให้ เตียนและปรับให้เรียบพอสมควร ทำเป็นที่ตั้งแสดงและจำหน่ายเครื่องมือการเกษตรขนาดเล็ก ๆ และจำหน่าย ปุ๋ยหมัก เมล็ดพันธุ์ อุปกรณ์ในการปลูกต้นไม้ และพันธุ์ไม้นานาชนิด มีผู้ให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก.

ภาพสะท้อนที่เห็นได้จากงานนี้ ทำให้ผู้เขียนนำไปสู่การคิด การวิเคราะห์ที่คิดหลายแง่หลายมุม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นงานที่สะท้อนภาพสาระสำคัญอันเป็นหัวใจของการพัฒนาระดับพื้นฐานของหมู่บ้าน อนุรักษ์และพัฒนา ทางด้านวัฒนธรรมอันถือเป็นหัวใจของกระแสพลังการรวมตัวกันของชาวชนบทและเป็นเสมือนพื้นฐานของการพัฒนา ทางวัตถุและจิตใจให้เกิดความมั่นคงเพื่อก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ไม่ใช่เป็นงานที่คนส่วนใหญ่ถือเป็นโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว และมุ่งไปขายของกันอย่างซุกซมแบบตัวใครตัวมัน

ดังนั้น แม้แต่ผู้ไปเที่ยวชมงาน ก็ยังรู้สึกปลอดโปร่งและสบายใจ ทำให้เกิดพลังในการรับความรู้จากภายนอกได้อย่างกระจ่างแจ้ง.

ถนนใหม่หมู่บ้าน ที่ตำบล ชากูระ: ตำบล รอกตอก บ้าน ชนรัง
ก่อนที่ตัด มีบริเวณสวน

ถนนเทศบาล รอกตอก ตำบล ชากูระ: บ้าน

การเสด็จพร้อมเสด็จ ที่มีบรรณาการแม่เหล็ก ๑๐
 ๑ ในงานเทศกาลดอกซากุระ :

ชาวบ้านทำพืชผลสดมาจำหน่ายเพื่อ การ
 เพลิดเพลิน และ สวรรค์ ในงานเทศกาลดอก
 ซากุระ :

